

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การเคลื่อนย้าย การตั้งถิ่นฐาน และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวนันทวรรณ แสนไพร

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ ญาณसार อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภธินี คนตรี อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การศึกษา “การเคลื่อนย้าย การตั้งถิ่นฐาน และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการการเคลื่อนย้าย และการตั้งถิ่นฐานของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่น และการตั้งถิ่นฐานของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว และ 3) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว โดยใช้ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบนำสัมภาษณ์ และข้อมูลจากการแปลภาพถ่ายทางอากาศ และภาพข้อมูลดาวเทียม และใช้เทคนิคการวิเคราะห์แฟ้มคะแนนเพื่อวัดความสำคัญของแต่ละปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่น และการตั้งถิ่นฐาน

ผลการศึกษา พบว่า พัฒนาการการเคลื่อนย้าย และการตั้งถิ่นฐานของชาวดาระอั้งในอำเภอเชียงดาว มีทั้งการเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศและการเคลื่อนย้ายภายในประเทศ โดยช่วงเวลาที่อยู่ในประเทศพม่า ชาวดาระอั้งอยู่ในฐานะของชนกลุ่มหนึ่งแต่เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทยชาวดาระอั้งอยู่ในฐานะของคนพลัดถิ่น ทั้งนี้ชาวดาระอั้งส่วนใหญ่ย้ายจากบ้านนอแล อำเภอฝางก่อนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่อำเภอเชียงดาว ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ทำการศึกษา 4 ชุมชน จำนวน 197 ครัวเรือน ได้แก่ บ้านแม่จร 30 ครัวเรือน บ้านปางแดงใน 58 ครัวเรือน บ้านห้วยปง 37 ครัวเรือน และบ้านปางแดงนอก 72 ครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า การเคลื่อนย้ายของชาวดาระอั้งในอำเภอ

เชิงควาในประเทศมีรูปแบบการเคลื่อนย้ายจากชนบทสู่ชนบท เพราะเงื่อนไขของการเข้าเมืองใน
ฐานะของผู้อพยพ โดยมีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางคมนาคมเป็นหลัก แต่รูปแบบไม่
แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม

ปัจจัยหลักคั่นที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของคาระอั้งในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่
ปัจจัยด้านกายภาพ คือ การขาดแคลนที่ดินทำกิน โดยบ้านแม่จรและบ้านปางแดงนอกมีปัจจัย
ดังกล่าวอยู่ในอันดับที่ 1 ส่วนบ้านปางแดงในและบ้านห้วยปงมีปัจจัยดังกล่าวข้างต้นอยู่ในอันดับที่
2 ส่วนปัจจัยดั่งคูดที่มีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐานของคาระอั้งในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านกายภาพ
เช่นกัน คือ ที่ดินทำกินเพียงพอต่อความต้องการ อยู่ในอันดับที่ 1 ของคาระอั้งบ้านแม่จรและบ้าน
ห้วยปง และอยู่ในอันดับที่ 3 ของคาระอั้งบ้านปางแดงใน ซึ่งบ้านปางแดงนอกเป็นหมู่บ้านเดียวที่
ไม่มีปัจจัยด้านกายภาพอยู่ใน 3 อันดับแรก แต่เป็นปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจของชาวคาระอั้งมีการแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 2
ช่วงเวลาเพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการประกาศอุทยานแห่งชาติศรีลานนา โดยมี
การเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ที่ดิน จากเดิมรูปแบบการใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นแบบไร่หมุนเวียนเป็น
หลัก โดยการปลูกพืชแล้วทิ้งพื้นที่ให้ว่างเปล่า 2-3 ปีจึงกลับมาทำเกษตรอีกครั้ง เปลี่ยนเป็นการปลูก
พืชหมุนเวียนที่มีการใช้ที่ดินทุกปี แต่มีการเปลี่ยนแปลงชนิดของพืชให้หมุนเวียนไป นอกจากนี้
ยังมีการใช้ปุ๋ยในการบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิต รวมถึงการใช้น้ำจากระบบชลประทานร่วมกับการใช้
น้ำฝนแทนการใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้การประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติศรีลานนาในปี
พ.ศ. 2532 ส่งผลให้ชาวคาระอั้งมีการเปลี่ยนแปลงด้านการประกอบอาชีพจากการปลูกพืชไว้เพื่อ
การบริโภคเป็นหลักเปลี่ยนเป็นการปลูกเพื่อขาย พื้นที่ของการปลูกข้าว ไร่ถูกลดลงและแทนที่ด้วย
การปลูกข้าวโพดหรือไม้ผลต่างๆ โดยผลผลิตเหล่านี้จะมีนายทุนเข้ามารับซื้อผลผลิตในพื้นที่
นอกจากนี้ยังมีการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ทั้งการเปิดบ้านให้นักท่องเที่ยวพัก และการขาย
สินค้าหัตถกรรม

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การเคลื่อนย้ายของชาวคาระอั้งในอำเภอเชิงความี
รูปแบบการเคลื่อนย้ายจากชนบทสู่ชนบท เพราะเงื่อนไขของการเข้าเมืองในฐานะของผู้อพยพทำให้
ไม่สามารถเคลื่อนย้ายจากชนบทเข้าสู่เมืองได้ทันที ซึ่งรูปแบบของการตั้งถิ่นฐานจะมีรูปแบบที่ไม่
ตายตัว แต่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่จะตั้งถิ่นฐานตามเส้นทางคมนาคม โดยมีปัจจัยด้าน
กายภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่น และการตั้งถิ่นฐาน ส่วนการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต
ด้านเศรษฐกิจของชาวคาระอั้งก่อนและหลังการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติศรีลานนามีความ
แตกต่างกัน ทั้งด้านการประกอบอาชีพ และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดิน

Thesis Title Mobility, Settlement and Changing Economic Livelihood of the Dara-ang in Chiang Dao District, Chiang Mai Province

Author Miss Nontawan Saenprai

Degree Master of Science (Geography)

Thesis Advisory Committee

Associate Professor Dr. Sanay Yarnasarn   Advisor

Assistant Professor Dr. Suthinee Dontree   Co-advisor

ABSTRACT

The study of “Mobility, Settlement and Changing Economic Livelihood of the Dara-ang in Chiang Dao District, Chiang Mai Province” has three objectives: (1) to study the development of mobility and settlement of the Dara-ang in Chiang Dao District; (2) to determine the factors influencing mobility and settlement of the Dara-ang in Chiang Dao district; (3) to study the changes of economic livelihood of the Dara-ang in Chiang Dao district. Data were obtained from the questionnaires, interviews, and interpretation of air photos and satellite images. The data were analyzed by point score analysis technique to determine the importance of each factor influencing mobility and settlement.

Results of the study show that the Dara-ang migrated both within the country and between countries. In Burma, they were considered as a tribe. When they moved to Thailand, they were considered as diasporas. Most of them lived in Nolae Village in Phang District before settling in Chiang Dao District. At present, there are four Dara-ang villages in the district, consisting of 197 households. Of these, 30 households are in Ban Mae Chon, 58 households are in Ban Pang Daeng Nai, 37 households are in Ban Huai Pong, and 72 households are in Ban Pang Daeng Nok. Results of the study also show that mobility of the Dara-ang within the country is migration from countryside to countryside because they are migrants. The major pattern of

settlement is linear along major transportation routes. However, it varies according to natural environment.

The major push factor influencing mobility of the Dara-ang is a physical factor, which is lack of agricultural land. It is the most important factor in Ban Mae Chon and Ban Pang Daeng Nok. In Ban Pang Daeng Nai and Ban Huai Pong, it is the second important factor. The pull factor influencing settlement is also a physical factor, which is availability of agricultural land. It is the most important factor in Ban Mae Chon and Ban Huai Pong. In ranked Ban Pang Daeng Nai, it is the third important factor. In Ban Pang Daeng Nok village, it is not ranged in the top three most important factors. But the major factor in this village is a cultural and social factor.

To point out the difference between before and after the declaration of Sri Lanna National Park, the changes of economic livelihood of the Dara-ang are divided into two periods. The major change is land-use pattern. It changed from rotational cultivation to crop rotation. For the rotational cultivation, the cultivated land will be abandoned for 2-3 years before coming back to the same plot. For crop rotation, the land is used every year to grow various kinds of crops. The changes include using fertilizers to increase yields and using water from irrigation system. The declaration of Sri Lanna National Park in B. E. 2532 is another factor causing changes of Dara-ang's livelihood. It changed from subsistence agriculture to commercial agriculture. Consequently, areas of upland rice have been reduced and replaced with commercial crops such as corn and fruit trees. Moreover, they can generate income from tourism such as opening a homestay and sales of handicrafts to tourists.

In conclusion, the mobility pattern of the Dara-ang in Chiang Dao district is migration from countryside to countryside. The main factor of this is the status of a migrant which does not allow them to migrate to the city right away. The patterns of settlement vary according to the physical environment but tend to be linear along transportation routes and clustered. Physical factor is the main factor influencing the mobility and settlement. Economic livelihood before and after the declaration of Sri Lanna National Park are different. Both in occupation and agricultural land-use pattern.